

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : ศึกษาเฉพาะกรณีการกระทำความผิด
ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291



นางสาวอมรรัตน์ อริยะชัยประดิษฐ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-17-6508-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

28 11.9. 2549

I 2199027X

RESTORATIVE JUSTICE : A STUDY OF THE PENAL CODE SECTION 291

Miss Amonrat Ariyachaipradit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws in Laws

Faculty of Law


Chulalongkorn University

Academic Year 2004

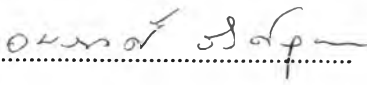
ISBN 974-17-6508-8


หัวข้อวิทยานิพนธ์	กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : ศึกษาเฉพาะกรณีการกระทำ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291
โดย	นางสาวอมรรัตน์ อริยะชัยประคิษฐ์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโยภาส
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ

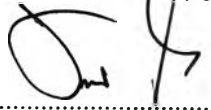
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

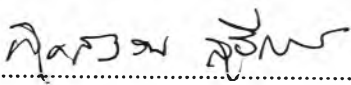
.....  คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิดิพันธุ์ เชื้อบุญชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....  ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อมรรวดี อังค์สุวรรณ)

.....  อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโยภาส)

.....  อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ)

.....  กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สุดสงวน สุธีธร)

นางสาวอมรรัตน์ อริยะชัยประดิษฐ์ : กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : ศึกษาเฉพาะกรณีการกระทำความผิด
 ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 . (RESTORATIVE JUSTICE : A STUDY OF THE PENAL
 CODE SECTION 291) อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส , อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม :
 อาจารย์ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ 180 หน้า. ISBN 974-176 -508 -8.

ปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยในความคิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายมุ่งเน้นเพียง
 การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษโดยใช้เรือนจำซึ่งเป็นการไม่เหมาะสม เนื่องจากผู้กระทำความผิดในคดีนี้มีได้มีเจตนาและจิตใจ
 ชั่วร้าย นอกจากนี้ผู้เสียหายยังต้องดำเนินคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาด้วยตนเองเพื่อเรียกร้องสิทธิในการชดเชยค่าเสียหาย
 ซึ่งขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล ทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยในคดีประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
 ไม่มีประสิทธิภาพ ประสบปัญหาปริมาณคดีและการกระทำความผิดซ้ำ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิง
 สมานฉันท์มาใช้ในคดีประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย โดยได้นำรูปแบบและการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิง
 สมานฉันท์ของต่างประเทศมาศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งพบว่าประเทศสหรัฐอเมริกาได้ใช้รูปแบบการไกล่เกลี่ยในชั้นอัยการและ
 ศาล ในขณะที่ประเทศแคนาดาได้ใช้รูปแบบการล้อมวงในชั้นศาลเท่านั้น เมื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมในการนำกระบวนการ
 การยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้เสริมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยแล้วพบว่าควรที่จะนำรูปแบบการไกล่เกลี่ยมา
 ใช้ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่มีความยืดหยุ่น และสามารถใช้กับความผิดได้หลากหลายแม้จะเป็นความผิดร้ายแรงก็ตาม นอก
 จากนี้รูปแบบดังกล่าวยังไม่เกินขอบอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ

ฉะนั้นเพื่อให้แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สภาพสังคมและวัฒนธรรมของไทย ผู้
 เขียนจึงเห็นควรว่าการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับคดีประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายใน
 ประเทศไทยนั้นสามารถที่จะนำมาใช้ในชั้นอัยการและชั้นศาล ซึ่งในชั้นอัยการนั้น อัยการอาจนำวิธีการชะลอการฟ้องมาใช้
 ปฏิบัติโดยจะระงับการฟ้องผู้กระทำความผิดเป็นการชั่วคราวก่อน และจัดให้มีกระบวนการไกล่เกลี่ยระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหาย
 หากคู่กรณีสามารถตกลงกันได้เป็นผลสำเร็จ ผู้กระทำความผิดจะได้รับการชะลอการฟ้องไว้ ภายใต้การคุมประพฤติหรือ
 ดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนด สำหรับในชั้นศาลนั้นการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สามารถนำมาใช้ได้โดย
 อาศัยบทบัญญัติตามมาตรา 56 (5) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งให้อำนาจแก่ศาลตามที่เห็นสมควร ในการกำหนดเงื่อนไข
 อื่น ๆ เพื่อเป็นการแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย และชุมชน
 ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง อันเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่
 สามารถช่วยบรรเทาความเสียหาย แก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำ ส่งผลให้คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญาเป็นอันระงับ ช่วย
 ลดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาล ก่อให้เกิดความสันติสุขและความสมานฉันท์ในสังคม

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์.....

ปีการศึกษา..... 2547.....

ลายมือชื่อนิติศ..... อ ม รัตน์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4486128434 : MAJOR LAWS

KEY WORD: RESTORATIVE JUSTICE / CRIMINAL NEGLIGENT MANSLAUGHTER

AMONRAT ARIYACHAIPRADIT : RESTORATIVE JUSTICE : A STUDY OF THE PENAL CODE SECTION 291 . THESIS ADVISOR : ASSOC PROF. VIRAPONG BOONYOBHAS, THESIS COADVISOR : CHANCHAO CHAIYANUKIT, 180 pp. ISBN 974-17-6508 -8.

At present the Thai criminal process in the case of criminal negligent manslaughter tends to emphasize on bringing the offender to face penalty of imprisonment. This is unsuitable for the offenders are short of mensrea. In addition the victims still have to run their own civil cases to claim for the compensation which depends upon the discretion of the court. This causes the Thai criminal judicial process in the criminal negligent manslaughter to be inefficient and runs into docket congestion and recidivism.

This thesis aims to study the properness and the possibility of apply restorative justice to the criminal negligent manslaughter. This is done by making an analysis into the forms and the actuality of the restorative justice of foreign countries. The study reveal that in U.S.A. victim-offender mediation is being used at the public prosecutor’s level and later or in the court itself where as in Canada the restorative justice is used through sentencing circle in the court alone. When looking at suitability of the process in the Thai criminal process the author finds that the victim-offender mediation should be implemented for it allows flexibility and can be applied to many type of cases even those of severe nature. In addition the victim-offender mediation is within the scope of the authority of the parole officers .

To ensure that the restorative justice in the criminal negligent manslaughter shall suit the Thai criminal process and the Thai society and culture. The author has the opinion that it should be used in both public prosecutor level and the trial level. The public prosecutor can suspend the prosecution to and the prosecution provisionally and carry and the victim-offender mediation to between the offender and victim. Should the parties come to agreement and offender shall then be suspended from prosecution in complying with required activities or supervision under parole. At the judicial level the restorative justice can be used by applying section 56(5) of the Criminal Code which empowers the court to spell out conditions to rehabilitate the offender and to protect him from recidivism. This gives the community and opportunity to play a role in solving the problems between the offender and the victim and this is done with their helping hands. This brings the aims of restorative justice to fruition for it reduces the damage, corrects recidivism, bringing an end to civil cases which are related to criminal process and thereby reduce the number of cases in the docket. In sum it brings peace and harmony to the society.

Field of study.....Laws.....

Academic year2004.....

Student’s signature.....

Advisor’s signature.....

Co-advisor’s signature.....

Amonrat
V. Boonyobhas
C. Chaiyanukit

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างค้ำจุนของท่านรองศาสตราจารย์วิระพงษ์ บุญโญภาสและท่านอาจารย์ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา ให้ข้อคิดเห็นต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ ตลอดเวลาที่ผู้เขียนทำวิทยานิพนธ์ ทั้งสองท่านได้ตรวจตรา แก้ไข ให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์อมรรวดี อังค์สุวรรณ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านรองศาสตราจารย์สุดสงวน สุธีสร และท่านอาจารย์ ดร. ปาริณา ศรีวิเศษย์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลามาสอบวิทยานิพนธ์นี้ รวมทั้งตรวจแก้ไขให้คำแนะนำต่าง ๆ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอขอบพระคุณคณาจารย์นิสิตศาสตร์ทุกท่านและเจ้าของงานนิพนธ์ทุกเล่มที่ผู้เขียนใช้ศึกษาและอ้างอิงในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ทุกท่านของห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่มีอาจเอ่ยนามได้หมดที่ได้มีส่วนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนทุก ๆ ด้านมาโดยตลอด หวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีคุณค่าและประโยชน์ในการศึกษาวิชานิติศาสตร์อยู่บ้างไม่มากนักน้อย ผู้เขียนขอใช้ความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นเครื่องหมายแสดงความกตเวทิตาแก่ทุกท่านที่เอ่ยนามข้างต้น หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช-ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.4 ข้อยกเว้นและขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	4
1.6 วิธีของการวิจัย.....	5
บทที่ 2 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและมาตรการลงโทษผู้กระทำผิด โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายกฎหมายไทย.....	6
2.1 แนวคิดทฤษฎีและหลักการว่าด้วยความรับผิดชอบและการลงโทษ ทางอาญา.....	7
2.1.1 แนวความคิดและวิวัฒนาการของการลงโทษ.....	8
2.1.2 หลักการและวัตถุประสงค์ในการลงโทษ.....	15
2.1.3 แนวคิดความรับผิดชอบและการลงโทษทางอาญา.....	17
2.2 แนวความคิดว่าด้วยความรับผิดชอบทางอาญาและการลงโทษ ผู้กระทำผิดโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย.....	23

2.3	การดำเนินคดีอาญาความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามกฎหมายไทย.....	25
2.3.1	กระบวนพิจารณาคดีก่อนฟ้อง.....	25
2.3.2	กระบวนพิจารณาคดีหลังฟ้อง.....	31
2.3.3	กระบวนการชั้นบังคับคดี.....	35
2.4	การลงโทษและมาตรการทางกฎหมายสำหรับผู้กระทำผิดโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายของประเทศไทย.....	36
2.5	ดุลพินิจของศาลตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา.....	40
บทที่ 3	การนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย.....	49
3.1	แนวคิดทั่วไปของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	49
3.1.1	ความหมายและวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	49
3.1.2	ที่มาและหลักการสำคัญของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	54
3.1.3	การนำรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในความรับผิดชอบทางอาญา.....	64
3.1.4	ข้อจำกัดและการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	67
3.2	การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายในต่างประเทศ.....	70

3.2.1 ประเทศแคนาดา.....	79
3.2.1.1 ความรับผิดชอบทางอาญาและการดำเนินคดี ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย.....	81
3.2.1.2 การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับ ความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย.....	84
3.2.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	90
3.2.2.1 ความรับผิดชอบทางอาญาและการดำเนินคดี ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย.....	96
3.2.1.2 การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับ ความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย.....	114
 บทที่ 4 บทวิเคราะห์การปรับใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับความ ผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายในประเทศไทย.....	 126
4.1 วิเคราะห์ปัญหาการดำเนินคดีประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความ ตายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย.....	127
4.1.1 วิเคราะห์การตั้งคดีของพนักงานอัยการในคดีประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย.....	128
4.1.2 วิเคราะห์การใช้ดุลพินิจของศาลไทยในคดีประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย.....	134
4.2 ความเหมาะสมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับ ความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายในประเทศไทย.....	139
4.3 วิเคราะห์การปรับใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับความ ผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายในประเทศไทย.....	143

4.4 ข้อดีข้อเสียในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับ	
ความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย.....	150
บทที่ 5	
บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	153
บทสรุป.....	153
ข้อเสนอแนะ.....	158
รายการอ้างอิง.....	161
ภาคผนวก.....	168
ก. การเปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแบบเดิมกับ	
กระบวนการยุติธรรมทางอาญายุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	169
ข. The Code of State in U.S.A. about Restorative Justice.....	170
ค. The Code of State in U.S.A. about Manslaughter.....	174
ประวัติผู้เขียน.....	180